

većinu i stoga redovito uspijevaju kandidati vladine većine. To vjernici znadu, pa je to očevidno na užtrb biskupova ugleda i crkvene discipline. Biskupi su vezani uz politička kola kao ono mrtvi Hektor uz Akilova. Nijedan se biskup ne usuđuje nastupiti protiv vlade ili političke većine, jer ovi mogu da ga odmah skinu u 24 sata. Pobožniji svećenici jadikuju nad tim položajem, osobito u doba protuvjerske demokracije i kada su na vladi ljudi religiozno indiferentni ili čak pripadnici framasunske lože. Kome će se biskupi potužiti na nepravde vladinih ljudi ili većine parlamenta? Mi katolici imamo papu, koji će nas braniti u javnosti pred cijelim svijetom i zagrmiti pred mogućnicima: »Više se valja pokoravati Bogu nego ljudima« (Dj. ap. 5, 29). Stoga je i ruski filozof i obraćenik Solovjev pisao, da vrhovna glava crkve mora biti izvan države, te tako bude izvan domaćih političkih trzavica i neugodnosti. To su uvidjeli i rumunjski biskupi, koji su sudjelovali u stvaranju gore navedenog crkvenog ustava, što ga je vlada sankcionirala; oni su tu nastojali, da vlast skupštinâ i svjetovnjaka umanje time, da je na sitno parceliraju i podijele među što više elemenata, u sve moguće odbore i pododbore. To su biskupi regbi posudili od kalvina u Ugarskoj. Tu čovjek zapravo nezna, gdje je crkvena vlast, jer su biskupi samo predstavnici te vlasti i neki mandatari. Čiji? Puka? Tko je puku, svjetovnjacima dao vlast? Tako nije bilo u pravoslavnoj crkvi za prvih 11. vijekova, nego je do ovoga došlo, da se spasi crkvenu vlast pred cesaropapizmom vlastodržaca. No bježeći pred Scilom upadoše u Karibu. Eto što se dogodi istočnjacima, koji ne htjedoše slušati i pokoravati se papi, kako su to činili do 11. vijeka i kako je to Krist odredio i kako su to istočni sv. Oci priznavali naukom i činom. Kazna je Božja tu očevidna.

A. S.

Eurazijci

Eurazijci su N. Trubeckoj, P. Savicki, G. Vernadcki, D. Svjatoslavl-Mirski, J. Sadovski i religijski filozofi R. Karsavin, V. Ilin, N. Berdjaeff. Većina je njih sada rasijana u emigraciji po Evropi. Oni izdavaju i svoj časopis. Danas postoji i posebna eurazijska književnost.

Tko su Eurazijci? što oni hoće?

Europa nije Azija niti je Azija Europa, a Eurazija je istočni dio Europe i zapadni Azije. Prema tome je Europa zapadna Azija, a Azija istočna Evropa; ta se dva dijela svijeta razlikuju orografski, klimatički i etnografski. Eurazija se razlikuje povijesnički i u duhovnom pogledu od svojih susjednih zemalja; svaka ta

zemlja zastupa posebni nazor o svijetu. Eurazija dosljedno ne zastupa niti nazor Europe niti onaj Azije, nego sintezu obiju nazora.

Tu se dakle, kako se vidi, radi o Rusiji i Rusima. Na Rusiju su pak tijekom povijesti djelovale kulture s triju strana: s juga, s istoka i zapada. Od 10—13. vijeka djelovala je bizantinska kultura, koja je došla u Rusiju s juga. Nijedna kultura nije tako duboko, temeljito i trajno djelovala na Ruse kao ova kultura; stoga je ruska kultura tako usko spojena s bizantinskom, da je ona postala njezinom biti. I s istoka je došla posebna kultura, a to je mongolsko-tatarska. Tatari su za svoje vladavine od 13. do 15. vijeka također ostavili duboki trag svoje kulture, koja je sudjelovala pri osnutku ruske države. Mnogo kasnije počinje upliv europske kulture; u Rusiji ju je raširio osobito Petar Veliki u 18. vijeku. Usprkos ovih triju kultura ostala je Rusija u svojoj nekoj osobitoj kulturi. Ova kultura nije ni azijska ni europska; ona je sinteza obiju kultura, te je u isto doba i azijska i europska. U tom smislu možemo još dvije kulture nazvati eurazijskima, a to su: helenistička i bizantinska. Rusko-eurazijska kultura dakle je nasljednica ovih dviju eurazijskih kultura.

Ruski eurazijci navode kao svoje preteče vođe slavofilskog pravca, koji su imali tako veliki upliv na ruski duševni život u prvoj polovici 19. vijeka. Takovi su bili ruski pisci Gogol i Dostojevski, te Homjakov i Leontjev i dr. Eurazijci tvrde, da je eurazijska kultura imala svoj početak g. 1453, t. j. kada su Turci osvojili Carigrad, a Rusija da je onda postala braniteljicom ortodoksnog kršćanstva i tako zakomito prosljedila s bizantskom kulturom.

Ipak je bitna razlika između slavofila i eurazijaca. Slavofili 19. vjeka imaju za objekt svojeg nazora samo slavensku rasu, eurazijci eurazijski kulturni svijet (dakle ne slavenstvo kao takovo). Tako Česi, Poljaci nemaju ništa zajedničkog s eurazijskom kulturom, jer pripadaju zapadnoj evropskoj kulturi.

Eurazijci vele, da je evropska kultura samo relativne vrijednosti, osobito što se tiče njezine etike, umjetnosti i ideologije. Oni kažu, da su mnogi azijski narodi sa svojom vlastitom kulturom kulturniji nego li narodi Evrope. Stoga eurazijci ne priznaju Evropi općeniti napredak; Evropa je — vele oni — ideološkim i vjerskim osiromašenjem kupila svoje savršenstvo u znanosti i tehnici. U eurazijskoj kulturi ortodokсно-vjerski momenat ima prednost nad svim pojavama javnog života, pa i u gospodarstvu. Naprotiv kod evropskih naroda militaristički ekonomizam vlada nad svom kulturom. Odakle filozofija ekonomskog materijalizma? On je plod evropske kulture.

Ekonomski se materijalizam uvukao i raširio po Rusiji pod plaštem »komunizma«, a potječe iz Evrope. Komunizam je u Rusi-

ji dovršetak 200. godišnje perijode evropeiziranja Rusije. Začetnik je te perijode Petar Veliki, koji je htio da iz Velike Rusije napravi evropsku državu. Ta je ideja osvojila vođe i lijevice i desnice ruske. Oba su pravca, vele eurazijci, jednako plodovi Petrove reforme. Petar je Veliki htio da »otvori prozor« prema kulturi zapadnog svijeta. Stoga eurazijci mrze na Petrograd kao na simbol evropeiziranja ruske duše; njima je Moskva središte ruske-eurazijske kulture. Njima su uopće Petrove reforme »nasilne kazne« za eurazijsku kulturu. No ruski narod nije odobrio te reforme, i stoga su i ostale kao prolom na rusko-eurazijskoj kulturi.

Komunizam kao i reforma Petra Velikog nijesu drugo u očima eurazijaca nego plodovi »romansko-germanske kulture«, a toj je kulturi temelj nešto materijalno-gospodarstveno, a ne duhovno-vjersko. No kako eurazijci načelno zabacuju državu i javni život bez vjere, tako i spomenutu kulturu. »Društvo, koje samo i jedino teži za zemaljskim dobrima, mora s njima skupa propasti« (Savicki). Stoga je poklik eurazijaca: U borbu protiv militarističkog ekonomizma! Tome ekonomizmu hoće oni da suprostave ortodoksno-vjersko načelo.

Eurazijci se ne ograničuju samo na teoriju i na nazor o svijetu, nego hoće da ta svoja načela provedu u praktičnom životu i politici. Oni misle, da su i lijevica i desnica evropskog podrijetla, pa zato ne pristaju uz nijednu; zabacuju sve što je u vezi s Petrom Velikom, što ih spominje na carsko-prokuratorski sistem, kada su vjera i crkva bile zarobljene i morale su da služe državi. Ideal je eurazijaca takova monarhija, koja je organska posljedica nacionarno-ruske kulture, a to nije bila stara monarhija, jer je ona produkt zapadne evropske kulture. Eurazijci nijesu protivnici ni republike, ako bi se ova temeljila na vjeri; svakako je takova republika, po njihovu sudu, bolja nego li protivjerski apsolutizam.

Eurazijci se ograđuju protiv mnijenja, da bi oni bili srodni s pučko-socijalističkom strujom (narodniki). Ta ti su socijaliste, i ako se slažu u nekim tačkama, na koncu ipak protivnici rusko-ortodoksne kulture. U ostalom su narodniki djeca zapadno-evropske kulture.

Eurazijci se jednako brane, da bi oni bili »ortodoksno-crkveni boljševici« ili produkt nezakonite sveze slavofilskog nazora i »boljševizma«. Ima doduše vanjskih sličnosti, jer i boljševici hoće da u Rusiji odstrane evropski socijalno-politički poredak; oboje je više azijski orijentirano. Ipak su boljševici i eurazijci antipodi. Boljševici su Marxisti, dakle produkt romano-germanske kulture; boljševici dalje ustaju protiv vjere i crkve i hoće da ateiza mbude bitna oznaka njihove države.

Boljševistički publicista Pavlović priznaje, da je današnja Rusija po svom gospodarstvu, politici i duševnom pogledu usko spojena s Azijom. Stoga i eurazijci odobravaju azijsku politiku boljševika.

Što su eurazijci? To su ruski intelektualci, koji su obrnuli svoje lice od zapadne kulture i okrenuli se prema Aziji.

A. Abeghian.

Opaska uredništva. Eurazijci okreću svoje lice od evropske kulture i njoj pripisuju materijalizam i boljševizam. Tu treba razlikovati. Ovo, materijalizam, marxizam, boljševizam, militaristički ekonomizam, sve je to u daljnjim svojim posljedicama produkt protestantske kulture ili one kulture, koju je unio u Evropu upravo protentantizam. Ta on je dio Evrope ocijepio od rimo-katoličke Crkve, od prave Kristove vjere, unio je subjektivizam na vjersko i dosljedno i na filozofsko i socijalno polje, predao je svoje sljedbenike starom poganstvu. Petar je Veliki tu protestantsku kulturu presadio u Rusiju; stoga je ta kultura i ondje urodila plodom kao i na zapadu: rasulom vjere, morala, prave kulture. No s druge strane eurazijci upadaju u drugu skrajnost, jednako pogibeljnu: oni misle, da će spasti svoj ruski narod od zapadnih zabluda, ako ga orijentiraju prema Aziji i njezinoj kulturi. Što će biti posljedica toga? Kako ortodoksno svećenstvo nije kadro da ima jaki upliv na narod, ruski će narod ostati samo formalno kršćanski, vjerski, ali će u sebi, u svojoj duši postati azijatom, t. j. poprimit će mane azijskih naroda, koje će ugušiti dosadanje kreposti ruskog naroda. Drukčije bi govorili i nastupali eurazijci, kada bi oni upoznali rimo-katoličku Crkvu i našu vjeru, koja je odoljela svim navalama, došle one sa strane starog ili novog poganstva. Svi neutralni posmatrači priznaju, da je iz ovog svjetskog rata jedina naša Crkva izišla ne samo snažnom, nego i ojačanom. Zašto? U njoj su svagda svi uvjeti zdravog organizma, u kome Krist Bog djeluje neprestano prema riječima sv. Pavla o mističnom tijelu Kristovu. Najpametnije bi poradili svi Eurazijci, kada bi u emigraciji počeli da malo bolje upoznavaju rimsku Crkvu. Ta nije ih Božja Providnost uzalud poslala na zapad bliže toj Crkvi. Neka samo pokucaju!

